

משרד הבריאות

אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

תוכנית אור

אודם עבודה לשעת חרום

מודל העבודה לשעת חרום נכתב בהתבסס על עקרונות העבודה של תכנית אור שמשלבים היטב עם התורה של הפדגוגיה הטיפולית- יצירה של מרחב פוטנציאלי שמאפשר צמיחה (גם) בשעת חרום. בבניית המודל שמותאם למורכבות של העת הזו, ניסינו להקפיד על עקרונות הפדגוגיה הטיפולית שמשלבים גישה טיפולית ולמידה שמשפיעות הדדית זו על זו.

צוות רכזות תכנית "אור"

מרץ 2026, מבצע שאגת הארי

עקרונות מנחים לעבודה בצל מצב חרום ומלחמה

הקשר של מדריכות תכנית אור עם ילדים בעלי חסך סביבתי בגנים ובמעונות משמעותי תמיד, אך גם ובעיקר בשעת חרום, באמצעות פעילות מרחוק, נותן מענה חשוב למטרות הבאות:

שמירה על רציפות וקביעות הקשר

תמיכה בילדים בבית כאשר המסגרות החינוכיות לא פועלות כסדרן עקב המצב הבטחוני

תמיכה בילדים עם חסך סביבתי, תוך כדי מעקב, בקרה והערכה

באמצעות מדריכת אור-דמות התקשרות נוספת להורים ולמחנכת שמהווה עבור הילד כתובת זמינה לזיהוי, איתור והכלת מצוקות וצרכים רגשיים שעולים בעקבות המלחמה ומצבי חרום, כמו גם זיהוי ומתן מענה לצרכים התפתחותיים- לימודיים וחברתיים באופן שוטף, שמירה על קשר מאפשרת תחושת בטחון והמשכיות בעולמו של הילד.

פיתוח מיומנויות חברתיות, ואפשרו התנסויות חברתיות ורגשיות בתוך הבית בחיק המשפחה

קריטיות עוד יותר בתקופות סגר שנגרם על ידי מלחמה, או במצבי חרום בהם עולה החרדה. שמירה על רווחה אישית בעת חרום מאפשרת תחושת בטחון והמשכיות בעולם הרגשי חברתי של הילד. את זה ניתן לעשות גם מרחוק.

עקרונות מנחים לעבודה בצל מצב חרום ומלחמה

שמירה על רצף לימודי חווייתי ומעשיר

למיצוי הפוטנציאל הלימודי, חיזוק מיומנויות שפתיות, שיח רגשי, פתרון בעיות ועוד..

חיבור והפנייה לגורמים מקצועיים בקהילה

הפניית הילד לגורמים רלוונטיים במידת הצורך (מחלקת הרווחה, שפ"ח, מרכז התפתחות הילד). קשר עם גורמים מקצועיים למשפחה (הדרכת הורים). טיפול בצורה מדויקת בצרכים שעולים בתקופה הזו.

שמירה על קשר עם צוות הגן וגורמי מקצוע רלוונטיים

על מנת לבסס מעטפת לילד ומשפחתו, לאפשר סכרון במידע, מעקב, טיפול יעיל ומדויק לצרכי הילד.

שמירה על קשר שבועי קבוע עם הורים

מתן מענה זמין להורים. מדריכת אור מהווה דמות מכילה, אמפטית, תומכת, זמינה, משמרת קשר יציב וקבוע ומעודדת תהליכי שינוי ועידוד למסוגלות הורית בתוך מציאות מאתגרת של מלחמה ומצב חרום.

עס הילדים

צילום סרטונים

בהם אנו יכולות לדקלם את הדקלומים המוכרים, לספר את הסיפורים המוכרים, להציג תיאטרון בובות, או לחוד חידות.

ציורים

להציג לילדים לצייר משהו בעקבות חויית השהיה בממדי"ם ובמקלטים, בעקבות סיפור, בעקבות שיר, יש גם אפליקציות של ציור משותף.

שיתוף תמונות

להציג לילדים לצלם פניה אהובה בבית, צעצוע אהוב, משחק, את המשפחה וכד', כמובן באישור ההורים.

מעורבות בחיי היומיום

לתת לילדים משימה של עזרה בבית, במשותף עם ההורים כמו הורדת כלים מהשולחן, קיפול כביסה, משחק עם אחים, חקר של חפצים זמינים בבית.

ביצוע משימות בבית

אפשר לתת לילדים משימה עד השיחה הבאה שלכן, למשל: להציג לילד לחקור משהו זמין (פרח בעציץ בבית, בעל חיים שיש בבית). לחשוב יחד איתו על משימות ויחד איתו לשאול שאלות (מה מעניין אותו והיה רוצה לדעת, קוראים על זה חומר, חושבים על פעילות/ספר/שיר עם הנושא שחקרו).

עדיף לבקש מהילדים לצלם את הפעילויות דרך צלומים או סרטונים כך שאפשר להכין להם חוברת בסוף התקופה.

עם ההורים

רעיונות לעבודה עם הורים בבית

פעילות ממוקדת לתחום תוכן ספציפי במרחבי הבית למשל: הדרכת הורים לפעילות סנסו-מוטורית, למימוש פוטנציאל המרחב למימוש/מקסום קשר הורה וילד באמצעות פעילות מוטורית וסנסורית במרחב הבית, עידוד ותמיכה ביכולות מוטוריות, חיזוק תחושת מסוגלות, דימוי ובטחון עצמי. לדוגמא- חיקוי תנועות ויוגה שאפשר לבצע בבית במטרה לשחרר מתח ולחץ, משחקי ניחוש סנסוריים (זיהוי רקמים שונים עם עיניים עצומות)

יצירת והמשך קשר בדרכי התקשורת האפשריים

שמירה על קשר באמצעות שיחות טלפון, ווידאו בוואטסאפ. מפגש בזום לפי צרכי ההורה ובהתאמה ליכולותיו אפשר לבדוק אם ניתן לפתוח קבוצת הורים קטנה בזום באופן מיוחד להדרכה במסגרת התכנית.

מפגש הדרכת הורים דיאדי (הורה וילד) בזום בבית

עם אוריינטציה לקידום מיומנויות ותפקוד הורי. למשל באמצעות מודלינג, שיח רגשי, משחק משותף, פעילות תנועתית משותפת, התמודדות של ההורה עם מצבים רגשיים של הילד בזמן פעילות, מתן כלים חינוכיים להורה. מיקוד במשותף של ההורה עם הילד.

מודל לפעילות ודרכי עבודה - למידה מרחוק

כמות	תדירות	אמצעי סכנומזי	פעילות
3 - 6 דקות	פעמיים בשבוע	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	פניה אישית לכל ילד ** פנייה אישית רגשית כולל אמצעי המחשה כמו גלגלי רגשות, תמונות, בובות... לקחת בחשבון זמן תגובה של ילדים אם זה בזום.
5 - 10 דקות	פעם בשבוע לפחות	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	הקראת סיפור
5 - 10 דקות	פעם בשבוע לפחות	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	שאלות ומשימות הקשורות לספר ** שאילת שאלות, העלאת חוויות משותפות, הצעת משימות קשורות-יצירה, פעילות מוטורית, תיאטרון בובות, חידות ועוד.
3 - 6 דקות	פעמיים בשבוע	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	הקראת דקלומים ** ניתן להשתמש בהקלטות חוזרות
3 - 6 דקות	פעמיים בשבוע	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	שאלות ומשימות הקשורות לדקלומים ** יש לשאול שאלות מועטות וממוקדות שמאפשרות דיאלוג רגיל ומושהה. מה הדקלום האהוב עליך? צלם את עצמך מדקלם אותו!
5 - 10 דקות	פעם בשבוע לפחות	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	הדרכה והדגמה לפעילות יצירתית כלשהי ** חשוב לבחור פעילויות פשוטות עם חומרים זמינים ולא יקרים
3 - 6 דקות	פעמיים בשבוע	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	הדרכה והדגמה לפעילות מוטורית/סנסורית ** ניתן להשתמש בהקלטות חוזרות
3 דקות	פעמיים בשבוע	זום, וואטסאפ, הקלטה עצמית, סרטון	הקלטת שיר סיום ** ניתן להשתמש בהקלטות חוזרות

באזכור לאידיה ארוכה

רכזת אחוזית/ יישובית

על הרכזת היישובית להציג בפני הישוב את מודל העבודה, לתאם ציפיות ולבסס דרכי עבודה משותפות עם מנהיגי החינוך בישוב. יש חשיבות לבניית קשר עם הצוות החינוכי בתחילת השנה ברמה של היישוב (מחלקת החינוך והמפקחת), על בסיס הקשר הזה ובניית האמון, ניתן יהיה לבנות במשותף מודל עבודה מרחוק שמתאם לישוב. על הרכזת המחוזית להדריך ולפקח על בניית מודל יישובי אשר מבוסס על המודל הארצי של התכנית.

אדריכות

יש לשמור על קשר הדרכה קבוע עם המדריכות- שיח עם המדריכות לגבי האפשרות לעבודה מרחוק, תיאום ציפיות, המשאבים והאפשרויות הקיימים אצלן (פניות, אמצעים טכנולוגיים והיכולת להשתמש בהם וכו'). מעקב על תפקודן מול ילדים והורים באמצעים טכנולוגיים.

צוות חינוכי

הקשר עם הגננת הוא באחריות המדריכה. יש לבסס את הקשר על שיתוף פעולה, תקשורת ושיח פתוחים. העבודה מרחוק מזמנת קשר מורכב שמחייב דיווח ותקשורת הדוקה, חשוב לשתף את הגננת בתכנית העבודה.

הורים

הקשר עם ההורים הוא הבסיס להצלחתה של למידה מרחוק. במידה ומצב החרום הוא בתחילת השנה, הקשר חייב להיות בשיחה משותפת עם הגננת. במידה וכבר יש קשר, ניתן ליצור קשר עם ההורים לאחר יידוע הגננת.

ילדים

שימוש בכלים המעוררים ומעודדים דיאלוג עם הילדים, הילד והמדריכה פועלים ביחד, כאשר הילד מעורב בתהליך תכנון ובחירת הפעילות. יש לשתף את הגננת בתכנית העבודה, גם לצורך מניעת כפילויות, הזמן הדיגיטלי צריך להיות מדויק וענייני מאחר וטווח הקשב באמצעים דיגיטליים הוא מוגבל.

באצב על לאידה ארחוק

רכזת אחוזית/ יישובית

רכזת יישובית:

- לקבוע ישיבת פתיחה בתחילת מצב החירום.
- קשר רציף לפי צורך ומצב החירום עם איש קשר מהיישוב (אחראי מענה, מנהלת הגיל נרך, מנהל 360 וכו').
- לקבוע תאריכים מראש לישיבות צוות מלווה

רכזת מחוזית: (בשיתוף עם רכזות יישוביות)

-להשתדל לקבוע (אם אפשרי) ישיבת צוות בתחילת המצב החרום עם המפקחות של המחוז להסבר לגבי תוכנית אור במצב חרום ולחדד את החשיבות של שיתוף הפעולה בשטח בין הגננות והמדריכות ושמירה על קשר עם ההורים והילדים

אדריכות

קשר רציף ועקבי עם המדריכות. לקיים מפגשי צוות אחת לשבועיים במידת האפשר (זום או כל אפשרות אחרת).
תדירות הקשר תלויה בוותק ובצורך של כל מדריכה, לפחות פעם בשבועיים.

צוות המינוכי

קשר עקבי של המדריכות עם הגננות ברמה שבועית לתיאום עמדות והחלפת מידע

הורים

ליצור קשר בתחילת מצב החירום כדי לבסס אמון וקשר מעמיק עם ההורים.
קשר רציף ועקבי תוך מסגרת זמן ברורה וקבועה מראש.
חלה חובת דיווח לרכזת לגבי הורים שלא ניתן ליצור איתם קשר.
* תוך התחשבות במציאות המורכבת.
במידה ומצב החירום החל בתחילת שנה, יש לקיים את שלבי יצירת הקשר כפי שמופיעים בנוהלי תכנית אור.

ילדים

לשמור על קשר רציף ועקבי על ידי קביעת מסגרת זמן ברורה וקבועה
חובת המדריכה ליצור קשר עם כל ילד לפחות פעם אחת בשבוע.
* חלה חובת דיווח לרכזת לגבי כל ילד שלא היה ניתן ליצור איתו קשר.
* תוך התחשבות במציאות המורכבת.

באגב של לאיזה ארחוק

רכשת אחוזית/ יישובית

גמישות לגבי השימוש בטכנולוגיה בקרב אוכלוסיות שונות. כל יישוב יבחר את התכנים באחריות הרכזת הישובית ובאישור הרכזת המחוזית. כל החומרים יעברו דרך צוות הרכזות המובילות שיאשרו סופית את התכנים ודרכי העברתם יש לתעד החלטות, תכניות וקונפליקטים באופן שוטף במידה ומצב החרום חל בתחילת השנה - מי אוריינטציה יהיו לפי אזור/חברה/מחוז דרך אמצעי טכנולוגי (מומלץ זום).

אדריכות

שימוש בדרייב המשותף - להעלות ולשתף בערכות לעבודה להדפסה/לשליחה לילדים ולהוריהם, טפסים דיגיטליים (למשל הסכמת הורים) וכו'. - השתתפות בהכנת ערכה יישובית: ניתנות להדפסה, או לעבודה באופן דיגיטלי שיחולקו לילדים ויהוו את הבסיס המשותף לעבודה מרחוק. יש לתעד מהלך עבודה שוטף ושיתוף הרכזת הישובית.

צוות חינוכי

לתאם ציפיות מראש עם הגנת לגבי דרך התקשורת היעילה ביותר ביניהם: תיאום ציפיות, תכנים משותפים, מטרות עבודה עם ילדים, נקודות מפנה.

הורים

יש לתאם ציפיות עם ההורים לגבי דרך התקשורת היעילה ביותר ביניהם, ההורים שצריכים הדרכה לגבי השימוש בכלים הטכנולוגיים, יקבלו זאת ע"י המדריכה/היישוב. במידה ואין אישור הורים זה יעשה דרך גוגל פורמס, יש לערוך מיפוי צרכים של כל משפחה, משאבים קיימים/חסרים וכו' כולל היכולות של ההורים להשתמש בטכנולוגיה.

ילדים

שימוש באמצעים מגוונים, לפי היכולות של הילד, תחומי העניין שלו, ולפי סוג הפעילות. למפות איזה כלי מאפשר קשר מיטבי עם כל ילד.

באצב של לאיזה ארחוק

במידה וזה מתאים לצרכי הישוב ולפניות הרכזת ניתן לקיים קבוצת הורים בזום/גוגל מיט בנושאים רלוונטיים (למשל סדר היום בזמן החירום) לאורך מספר מפגשים. באופן המקביל לקשר השוטף של המדריכה עם ההורים. חשוב להיות קשובה לקשיים של המדריכות הן האישיים והן הפדגוגיים ולתת מענה בהתאם.

רכזת
אמוציתו
יישובית

יש לעודד ולכוון למידה של תחומי הטכנולוגיה השונים כדי להרחיב את אפשרויות הקשר בתכנית עם הגורמים השונים, בעיקר עבודה עם ילדים בגיל הרך, יש לדון לעומק בנושאים הרגשיים שעולים בזמן חרום ומלחמה כדי לאפשר למדריכה דיאלוג מותאם עם הילדים וההורים בנושאים האלה.

אפ
האזריכות

יש לדון לגבי הצרכים של הילדים וההורים שלהם, דרכים יעילות לעבודה עם המשפחה, הפניות לגורמים אחרים (התפתחות הילד, שירותי הרווחה וכו'), מעקב שוטף אחר התקדמות הילדים.

אפ
הצוות המינוכי

יש להתייחס לקשיים של המשפחה בהקשר של התקופה המתגרת בה נמצאים- משאבים הקיימים וחסרים. הקשר עם ההורים יהיה לפי המודל של תוכנית אור מבחינת העקרונות - תחילה קשר והיכרות עם ההורים והילד בעיני הוריו, בניית אמון וקשר מעצים, התייחסות לנושאים חשובים בחיי הילד בבית (זמן איכות עם הילד תוך כדי חיי היומיום, סדר יום, הנחלת משמעת דרך שיח חיובי וחיזוקים, הצבת גבולות וכו'), וליווי והכוונה להורים בפעילויות משותפות עם הילדים...

אפ
ההוריק

התכנים של המפגשים מגוונים, מותאמים ליכולות ולתחומי העניין של הילד וכן מתייחסים לחיי היומיום של הילד.

אפ הילדי

דרכי עבודה מגוונות :

- הקראת ספרים: ספרים משותפים או דרך ספריית פיג'מה או מכתבת אלפאנוס. (לאוכלוסיות שהספרים אינם נמצאים ברשותם - אפשר לבדוק אפשרות לתקצוב מהרשות המקומית).
- שירים ודקלומים עם אמצעי המחשה.
- פעילויות עם חומרים משותפים.
- פעילות בתנועה משותפת (חיקוי תנועות, יוגה ביחד, מסלולים..)